

世界历史名人传略

BIOGRAPHES OF WORLD HISTORICAL CELEBRITIES

艾克拜尔·米吉提 撰文

穆罕默德

民族出版社

世界历史名人传略

穆罕默德

艾克拜尔·米吉提 撰文

民族出版社

策划编辑:阿曼泰
责任编辑:阿里木江
责任校对:库比什

图书在版编目(CIP)数据

穆罕默德/艾克拜尔·米吉提著;阿布列孜译. —北京:民族出版社, 2005.8

(世界历史名人传略)

ISBN 7-105-04575-2

I. 穆… II. ①艾… ②… III. 哈萨克语(中国少数民族语言)—对照读物, 传记—哈、汉 IV. H236.94:K

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2001)第 047000 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编 100013)

<http://www.cn56.com.cn>

民族出版社微机照排 艺辉印刷有限公司印刷

各地新华书店经销

2001 年 6 月第 1 版 2005 年 8 月北京第 2 次印刷

开本:850 毫米×1168 1/32 印张:4.625

印数:3000—6000 册 定价:7.00 元

该书如有印装质量问题,请与本社发行部联系退换

(总编室电话:64212794 发行部电话:64211734)

世界历史名人传略

释迦牟尼	牛顿
孔 子	华盛顿
亚里士多德	曹雪芹
秦始皇	拿破仑
恺撒	贝多芬
耶稣	达尔文
穆罕默德	马克思
成吉思汗	爱迪生
达·芬奇	居里夫人
李时珍	列宁
莎士比亚	爱因斯坦

ISBN7-105-04575-2

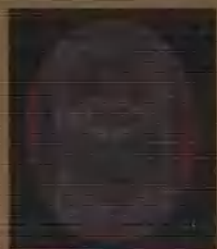
9 787105 045754 >

ISBN 7-105-04575-2/K · 465

民文(哈34) 定价: 7.00 元

策划编辑: 阿曼泰

责任编辑: 阿里木江 ● 封面设计: 刘家峰

دۇنيە تارىخىنداعى ايگىلى ادامدار

ساكيا مۇني

كۇڭزى

اريستوتل

چين شىۋاڭ

تەزار

يسا پايغامبار

مۇھاممەد پايغامبار

شىڭخىسەن

دا ۋىنچى

لى شىجىن

شەكسپىر

نيۇتون

ۋاشىنگتون

ساۋ شۋەچىن

ناپولەون

بەتجوۋەن

دارۋىن

ماركس

ەدىسون

كىۋىرى خانىم

لەنن

ەينشتەين

· 4 ·

从古至今的一切文明成果，是人类社会的共同财富。

要认识世界、学习历史，就必须了解世界历史名人。

哈萨克文版前言

艾克拜尔·米吉提

人类历史上出现过无数名人，他们的智慧、学说、思想、品格、人生道路的选择，对人类社会的发展产生过重大影响乃至革命性作用。

在群星闪耀的历史长河中，世界各国选家编选出版过无数关于名人的书籍。江苏教育出版社出版的这套选本，便是其中之一。

不过，他们的选本很有自己的特点。首先，他们没有选用现成的各种文字。而是别具匠心地约请中国当代一批著名作家，由他们执笔撰写关于这些世界历史名人的优美文字。从这些字里行间，读者除了可以饱览相关的历史截面，领略那些伟人们的风采，还可以认知中国当代这一批作家投向伟人们的独特视角。

这便是这套选本不可替代的价值之一。

如今民族出版社哈萨克文编辑室欲将此套选本译为哈萨克文出版，并且组织一批著名翻译家翻译，更为它增添了新的色彩。此举相信会对哈萨克语读者带来新的阅读经验和愉悦。

汉文版前言

这是一部关于名人的书，而且是“世界”“历史”上的名人。

人类文明有着五千年以上的发展史，产生过无数的著名人物。他们在人类历史上有如高山兀立于大地，有如巨星闪烁于苍穹。每一个名人的出现，其伴随的总是大变革、大发展的时代背景；每一次人类文明的飞跃，总有一代伟人在领航、掌舵。是不是巧合？可以这样说，是时代需要和造就了伟人，同时伟人又影响和推动了时代的发展。我们可以不了解大地上的每一座山峰，但不可以不知道珠穆朗玛峰；我们可以不认识夜空中数不清的星辰，却不可以不知道北斗七星。正是出于这一考虑，我们把山峰中最雄伟的几座、星辰中最璀璨的几颗，那就是人类文明史上最辉煌的 22 位历史名人介绍给读者。按年代顺序，他们是一——释迦牟尼、孔子、亚里士多德、秦始皇、恺撒、耶稣、穆罕默德、成吉思汗、达·芬奇、李时珍、莎士比亚、牛顿、华盛顿、曹雪芹、拿破仑、贝多芬、达尔文、马克思、爱迪生、居里夫人、列宁、爱因斯坦。这些伟大的政治家、思想家、军事家、科学家、文学艺术家，都对人类历史发展产生过重要影响，为人类文明作出过杰出贡献，他们一直为人们所传诵并将永远传诵下去。

有人说，阅读名人传记，可以借助名人的眼睛和头脑去观察

世界,去思考这个世界上所发生的林林总总的社会现象。此话不无道理。这也是许多人喜欢阅读名人传记的重要原因。我们认为,如果将名人中的杰出者——人类世界数千年历史长河中涌现出来的伟大人物介绍给读者,将会有更大的价值。此书的另一个版本(分册的豪华图画本)开宗明义有两句话:“从古至今的一切文明成果,是人类社会的共同财富。”“要认识世界、学习历史,就必须了解世界历史名人。”这就是我们编纂出版本书的宗旨。不了解历史名人,我们就弄不清人类文明发展的脉络;不了解历史名人,我们就无法继承人类文明的宝贵财富。

这是一部关于名人的书,是名人的文学传记。

人物传记,作为文学的一种表现形式,源远流长。早在西汉时期,司马迁的《史记》就开创了我国传记文学的先河,并使它达到了相当的文学高度。文学是人学,人物传记可称得上是典型的人学。人物传记的感召力和吸引力,在于它立足于真实的人物和事件,描写的均属客观存在的事实,不是虚无缥缈的凭空虚构;同时伟人往往又经历了比常人更多的磨难,有着异于常人的悲欢离合。当然他们也是人,也有七情六欲,喜怒哀乐。因此,有关他们的传记虽然不是小说,却同样有故事情节,有更多的传奇色彩,有更强的艺术感染力。这也是人物传记中的名人传记一向深得读者青睐的又一重要原因。为了对读者负责,对历史负责,增加名人传记的可读性和艺术性,使之更贴近我们今天的生活,充分反映名人的杰出贡献和丰富的精神世界,我们几经周折,力邀国内文坛的一流高手联袂登场。秦牧、汪曾祺、刘心武、张洁等作家都有过扛鼎之作,此次联手创作,无异于同台打擂,不敢有丝毫懈怠。这些作家以自己对名人的深刻理解,辅以详尽的历史资料,各自以擅长的笔触,描绘出了名人所处的政治、经济、文化背景,名人本身特有的性格魅力,给读者以珍贵的人

生启示。可以这样说,这本书所介绍的历史名人,是名作家眼中的名人,是名作家笔下的名人。

这是一部关于名人的书,绝没有赶时髦、凑热闹的意思。

一段时期以来,各类影视明星的传记被炒得沸沸扬扬,风光于市场。我们在这个时候推出这套《世界历史名人传略》,没有附庸风雅的成分,更不是即兴之作。早在1989年,我们就开始策划、酝酿这一选题了。缘何时至今日方才面世,个中滋味一言难尽。首先,名人的选择就极费思量。历史长河中出类拔萃的人物很多,只选20位左右,就有个怎样取舍的问题,另外我们的读者还有个民族感情的问题。经与哲学界、历史学界的有关专家反复权衡、商量,本着历史唯物主义的观点,几经增删,确定了现在这一名单。再就是选择作者,也颇费精神。我们钟情的作家有的由于种种原因不能参加,愿意加入的作家又不适合写这类文字。比如一般作家对穆斯林伊斯兰教创始人穆罕默德知之不多,难以把握住恰当的分寸,做到既不违反民族政策,又客观历史地写好这一人物。直到我们找到了穆斯林作家阿克拜尔·米吉提先生,才圆满地解决了难题。最后校核文稿也充满艰辛。作家把文稿完成后,我们的工作才刚刚开始。他们写作依据的史料是否详实准确,作家评判的倾向是否得体恰当?为此我们又组织了包括宗教界人士在内的各方面的专家、教授,做了大量的校核工作。结合专家的意见,作家再对文稿进行修改。有的作家反复修改了数次,有的干脆彻底推翻了重写。

经过8年的努力,这本书终于呈献在广大读者面前了。它究竟是精品,还是平庸之作,等待着各位读者的评判。最后一句话——我们已经尽力,我们无怨无悔。

ورکەنيەتتىڭ اتام زاماننان كۆ-
نى بۇگىنگە دەيىنگى بارلىق جەتسە-
تىكتەرى — ادامزات قوعامىنىڭ
ورتاق بايلىعى.

دۇنيەنى تانۇ، تارىختى ۇيرەنۇ
ءۇشەن دۇنيە تارىخىنداعى ايگىلى
ادامداردى ءبلۇ شارت.

قازاقشا باسلىمىنا العى ءسوز

اكبار ءماجىت ۇلى

ادامزات تاريحيندا سانسىزداعان ايگىلى ادام دۇنيەگە كەلەدى. ولاردىڭ اقبل-پاراساتى، ءتالىم-تاعىلىمدارى، وي-تول-عامدارى، نىزگى قاسيەتتەرى، ءومىر تالعامدارى ادامزات قوعامىنىڭ دامۇنىندا ەلەۋلى نىپالدار جاسادى، ءتىپتى توڭكەرىستىك رول اتقاردى.

تاريحتىڭ جايىناعان قالىڭ جۇلدىزدى شالقار كوشىنىدە، ەلمەدەگى ەلدەردىڭ تالعامپازدارى ايگىلى ادامدار جونىندە قيد-ساپسىز كىتاپتى تاڭداپ قۇراستىرىپ، باسپادان شىعاردى. جياڭسۇ وقۇ-اعارتۇ باسپاسى باسپادان شىعارعان وسى تاڭدامالى شىعارمالار سول ەڭبەكتەردىڭ ءبىرى سىپەتتى.

دەسە دە، ولار باسپادان شىعارغان بۇل تاڭدامالى شىعارمالاردا وزگەشە دارالىقتار مەن مۇندالايدى. ەڭ باستىسى، ولار ءار ءتۇرلى تىلدە جارىق كورگەن داين شىعارمالاردى تاڭداپ سىتەپەگەن، قايتا كورەگەندىكىپەن جۇڭگونىڭ قازىرگى زامان-عى ءبىر تۇپ ايگىلى جازۋشىلارنى ۇسىنىس ەتىپ، ولارعا دۇنيە جۇزىندەگى ايگىلى ادامدار جونىندەگى وسى كوركەم شىعارمالاردى جازدىرعان. بۇل شىعارمالاردان وقىرمان قاۋىم

قاتنىشى تارىخىي دەرىجىلەردەن ھەبەر تاپش، ۋە سىناۋ ۋىلى تۇلغا-
لاردىكى كەلىشىم كەسكىن-كەلىپتىن كورۇدەن سىرت، جۇڭگو-
نىڭ قازىرغى زامانى ۋىلى ۋەبىر تۈپ جازۇشلارنىڭ ۋىلى
تۇلغا جۈملىسى ۋەبىر تۈپ كوزقاراسىن دا اڭغارادى.
مىنە، بۇل ۋىلى تاڭدامالى شىعارمالاردىكى ۋەبىر تۈپ-
سىتۇگە بولمايتىن قۇندىلىقى.

بۇگىنكى كۈنى ۋەبىر تۈپ باسپاسىنىڭ قازاق رەداكسىيەسى
ۋەبىر تۈپ مائىتالىمان اۋدارماشلاردىكى باسپاسى قوسىپ، ۋىلى
تاڭدامالى شىعارمالاردى قازاق تىلىنە اۋدارتىپ، باسپادان شى-
عارىپ وتىر. بۇل ۋىلى تاڭدامالى شىعارمالارغا ۋەبىر تۈپ دە تىڭ
اچار بەردى. ولاردىكى بۇل يىگىلىكتى سىتەرى قازاق ۋەبىر تۈپ-
رىنا تىڭ ۋەبىر تۈپ اشىپ، ۋەبىر تۈپ قۇانش باعىشتارنا كامىل
سەنەمىز.

ھانزۇشا باسلىمىنا العى *سوز

بۇل — ايگىلى ادامدار جونىندە جازىلغان، ايگىلى ادامدار بولغاندا، ”دۇنيە تاريحىندا“ ايگىلى ادامدار جونىندە جازىلغان كىتاپ.

ادامزات وركەنيەتنىڭ 5 مىڭ جىلدىن ۇزاق دامۇ تاريحىندا نەنە كەسەك تۇلعالار دۇنيەدەن ءوتتى. ولار ادامزات تاريحىندا، بەينە جەر بەتىندە تۇرىپ اسپانمەن تىلدەسكەن زاڭ. ھار شىڭدار، كوك كۇمبەزىندە جارقىراغان الپ جۇلدىزدار سىپەتتى. *اربىر ايگىلى ادامنىڭ ورتاغا شىعۇنىنا قاشان دا ەلەۋلى وزگەرىستەر مەن ۇلى دامۇلار زامانا استارى بولدى. ادامزات وركەنيەتنىڭ *ار رەتكى شارىقتاۋىنا قاشان دا *بىر *داۋىردىڭ ۇلى تۇلعالارى سەركەلىك ەتىپ وتىردى. بۇل بۇيىرىقتىڭ *ىسى مە؟ بىلايشا ايتقاندا، ۇلى تۇلعالاردى زامانا قاچەت ەتتى جانە تۋدىردى، سونىمەن بىرگە ۇلى تۇلعالار اينالىپ كەلىپ زامانانىڭ دامۇنىنا اسەر ەتتى جانە ونى ىلگەرى باستىردى. *بىز جالپاق جاھانداى تاۋ شىڭدارىن *بىر-بىردەن بىلە بەرمەۋىمىز مۇمكىن، *بىراق جۇمۇلاڭما شىڭىن بىلمەگەننىمىز كەلسەپس؛ تۇنكى اسپانداى قىساپسىز جۇلدىزدى تۇ-گەل تانىپ كەتپەۋىمىز مۇمكىن، *بىراق جەتقاراقشىنى بىلمە-

گەنمىز كەلسەپس. ۋە دال وسىنى ەسكەرە وتىرىپ، ەبىز تاۋ شىڭدارىنىڭ شىندەگى ەڭ زاتىغا بىرنەشە شىڭدى، سامسەن قالىڭ جۇلدزىڭ شىندەگى ەڭ جارقىراي كورىنگەن بىرنەشە جۇلدزىدى، يەنى ادامزاتنىڭ ورەنىەت تارىخىنداى ەڭ كور- نەكتى دەلىنگەن 22 تارىخى تۇلەنى وقىرماندارغا تانىستىرۋدى ەجون كوردىڭ. زامانا رەتى بويىنشا ولار مىنالار: ساكيا مۇنى، كۇڭزى، ارىستوتەل، چىن شىۋاڭ، تەسەزار، يسا پايعامبار، مۇھاممەد پايعامبار، شىڭخەسەن، داۋىنچى، لى شىجىن، شەكسپىر، نيۇتون، ۋاشىنگتون، ساۋ شۋەچىن، ناپولەون، بەتسوۋەن، دارۋىن، ماركس، ەدىسون، كىۋرى ەا- نىم، لەنىن، ەنىشتەين. وسى ۇلى ساياساتشىلار، وىشلىدار، اسكەرى سىتەر ماماندارى، عالمىدار، ادەبىەت-كورە- مونەرشلەر ادامزات تارىخىنىڭ دامۇنىنا كەلەلى نىقالدار ەا- ساپ، ادامزات ورەنىەتىنە كورنەكتى ۇلەستەر قوستى. ولار- دى ەل اۋىزدان-اۋىزغا تاراتىپ كەلدى، سونداي-اق ماڭگى تاراتا بەرمەك.

ايگىلى ادامداردىڭ عۇمرناماسىن وقساڭىز، دۇنيەگە سولاردىڭ كوزىمەن قارايسىز، بۇل دۇنيەدە تۇلغان قىلى-قىلى قوعامدىق قۇبىلىستارغا سولاردىڭ ويىمەن وي جۇگىرتەسىز دەگەن ءسوز بار. بۇل جانى بار ءسوز. بۇل دا كوپتەگەن ادامداردىڭ ايگىلى ادامدار عۇمرناماسىن وقۇعا قۇمار تۇىنداعى ماڭىزدى سەبەپ بولپ وتىر. بىز شە، ايگىلى ادامداردىڭ ئىشىندەگى شوقتىعى يىپىكتەرسىن — ادامزات دۇنيەسىنىڭ سان مىڭ جىلدىق تارىم كوشىندە ورتاعا شىققان ۇلى تۇلعالاردى

وقىرماندارغا تانىستىرۇ اناعۇرلىم كەڭ *مان-ماعىنا الماق. بۇل كىتاپتىڭ تاغى *بىر باسلىمىنىڭ (كوركەم سۆرەت سالد-نىپ بولەك-بولەك شىعارىلغان نۇسقاسى) كىندىك سوزىندە مىناداي ەكى اۋىز *سوز بار: ”وركەنيەتتىڭ اتام زاماننان كۈنى بۇگىنگە دەيىنگى بارلىق جەتسىستىكتەرى — ادامزات قوھامىنىڭ ورتاق بايلىغى.“ ”دۇنيەنى تانۇ، تاريختى ۇيرەنۇ *ۇشىن دۇنيە تاريخىنداغى ايگىلى ادامداردى *بىلۇ شارت.“ منە، بۇل *بىز-دىڭ وسى كىتاپتى قۇراستىرىپ، باسپادان شىعارۋداغى تۈپكى ماقساتىمىز. تاريختاغى ايگىلى ادامداردى بىلمەسەك، ادامزات وركەنيەتىنىڭ دامۇ جۇلگەسىنەن كوز جازىپ قالامىز؛ تاريختا-غى ايگىلى ادامداردى بىلمەسەك، ادامزات وركەنيەتىنىڭ اسىل قازىناسىنا مۇراگەرلىك ەتە المايمىز.

بۇل — ايگىلى ادامدار جونىندە جازىلغان كىتاپ، ايگىلى ادامداردىڭ ادەبيەتتىك عۇمىرناماسى.

ۇلى تۇلعالار عۇمىرناماسى ادەبيەتتىڭ بەينەلەۋ فورماسى رەتىندە ۇزاق تاريحقا يە. سوناۋ باتىس حان پاتشالىغى داۋىرىندە سىما چيان جازعان «تاريخناما» ەلىمىزدىڭ عۇمىرناما ادەبيەتىدە-نە باستاما بولدى، سونداي-اق ونى نەداۋىر يىپىك ادەبيەتتىك دەڭگەيگە شىعاردى. ادەبيەت دەگەنىمىز ادام تۇۋالى *ىلىم، ال عۇمىرناما ادام تۇۋالى تىپتىك *ىلىم. عۇمىرنامانىڭ اسەرى مەن باۋراعىشتىغى ونىڭ ناعىز ادام مەن ۋاقيعانى تياناق ەتۈىدە. ول وبىەكتىۋتىك بولمىسقا جاتاتىن فاكىتلەردى سۆرەتتەيدى. وندا جوقتان وزگەنى ويدان قۇراستىرۇ بولمايدى. سونىدەن بىرگىمۇ، ۇلى تۇلعالار، ەكىنىڭ بىرىندە، جاي ادامدارغا

قاراعاندا كوبرەك مىحنات شەگەدى، ولاردىڭ جاي ادامداردان وزگەشە ءومىر ساپارى بولادى. ارينە، ولار دا ادام، ولاردىڭ دا وي-سەزىمى، ارمان-تىلەگى، قۋانشى مەن جۇبانىشى بولا-دى. سوندىقتان ولار تۋرالى جازىلعان ءومىرناما رومان بولما-عانىمەن، ولاردا دا ۋاقىيعا جەلىسى بولادى. كوپىندە ولار اغىز-عا ۇقساپ كەتەدى دە، اناعۇرلىم كۇشتى كوركەمونەرلىك اسەر بەرەدى. بۇل دا ءومىرناما شىندەگى ايگىلى ادامدار ءومىرناما-سىنىڭ وقىرمانداردىڭ قاستەرلەۋىنە بارىنشا بولەنۋىندەگى تامى ءبىر ماڭىزدى سەبەپ. وقىرماندارعا، تارىحقا جاۋاپتى بولپ، ايگىلى ادامدار ءومىرناماسىنىڭ قۇندىلىعى مەن كوركەمونەر-لىك سىپاتىن ارتتىرۋ، سول ارقىلى ونى بۇگىنگى ومىرىمىز-گە ءتىپتى دە جۇيقتاتىپ، ايگىلى ادامداردىڭ كورنەكتى ۇلەس-تەرى مەن كەمەلدى رۋحانى دۇنيەسىن تولىق بەينەلەۋ ءۇشىن ءبىز كوپ جول ءجۇرىپ، ەل شىندەگى ادەبيەت سالاسىنىڭ الدىڭعى قاتاردىكى جازۋشىلارىن بۇل جۇمىستى بىرگە ىستەۋگە ارنايى ۇسىنىس ەتتىك. چىن مۇ، ۋالىك زىڭچى، ليۋ شىن-ۋ، جالڭ چيە قاتارلى جازۋشىلار سۇبەلى شىعارمالار جازعان جازۋ-شىلار ەدى. ولاردىڭ بۇل جولعى جاسامپازدىقپەن بىرگە شۇ-عىلدانۋى جازۋشىلىق ونەرلەرىنە ۇلكەن سىن بولاتىندىقتان، بۇل جۇمىسقا تىتتەي دە نەمقۇرايدى قاراماعاندىعى ءشۇباسىز. بۇل جازۋشىلار ايگىلى ادامدار جونىندەگى تەرەڭ تۇسىنىگى، ونىڭ ۇستىنە تولىق تارىخى ماتەريالدارى، وزىنە ءتان جازۋ ستىلى ارقىلى ايگىلى ادامدار تۇرغان ساياسي، ەكونوميكا، مادەنيەت جاقتامى ارتقى كورنىستەردى، ايگىلى ادامداردىڭ